

אדישות ומעשיות בעת צרה

פרק כ"ב

- א. עיינו היטב בפרק כ"ב, בעזרת רש"י ומצודות, שינו לב לחלוקה בין שני הנבואות העיקריות בפרק
- ב. מהי משמעות המושג: "גיא חזיון", מדוע נקראה ירושלים בכינוי זה, מדוע נזכר כינוי זה דווקא בפרק שלנו בהקשריו השונים?
- ג. מיהו המתאבל בפסוקים ד-ה? כיצד נסביר את האמור שם: "כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לה' אלוקים צבקות", האם אין זו מבוכה ישראל? מדוע מתאר זאת הנביא באופן חריף כל כך דווקא בנבואה זו?
- ד. הנביא מתאר בהרחבה את עמדות הביצורים של ירושלים, האם הוא מגנה אותם על העמדה המעשית בהכנה לקרב עתידי? מי הכין את קו הביצורים הזה? ומהי משמעות הכנתו?
- ה. ייאושם של תושבי ירושלים, "אכול ושתה כי מחר נמות" – מדוע אם כן התגובה על כך: "אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון"? מה נורא כל כך במשפט זה?
- ו. חלקו השני של הפרק עוסק בשבנא אשר על הבית ובעונשו, מדוע חמור כל כך עונשו מהי משמעות המעשים שעשה?
- ז. לכאורה נוקט שבנא פעולה ועושה, מול "האכול ושתה כי מחר נמות" – האם מעשהו חמור ממעשיהם?

(א) משא גיא חזיון. נבואה זו נאמרה על ירושלים וקראה גיא חזיון לפי שהיא מקום הנבואה ובה שקראה גיא והיא הר לכנתה לרעה לפי שהפילה יושביה לרעתם והשיבוה מחר אל בקעה ואינה ראויה שהקרא עתה הר אלא גיא

ח"ן

כב (א) גיא חזיון. היא ירושלים גיא שנתכחו עליה רוב נבואות: כי עלית כולך לגגות. כשכח עליהם חיל עוליס על גגותיהם לראות החיל ולהלחם ורכותינו פירשו על כהנים שעלו על גגו של היכל ומפתחות קצורה נידם כדאיתא במס' תענית. ומ"א אומר שהיו גסי הרוח נאכיה רבתי:

כב (א) משא גיא חזיון. ראה הנביא בחזונו שעתידין לעלות על גגותיהן כשיצור עליהן נבוכדנצר כסבורין לעבוד ולהלחם כנגדו. והנביא רואה שלא יהויכולין לעמוד לפניו ואמר להם סוה לך איפוא כי עלית [כלך] לגגות:

4

תנו רבנן משחרב הבית בראשונה נתקבצו כיתות כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידן ועלו לגג ההיכל ואמרו לפניו רבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים יהיו מפתחות מסורות לך וזרקום כלפי מעלה ויצתה כעין פיסת יד וקיבלתן מהם והם קפצו ונפלו לתוך האור ועליהן קונן ישעיהו הנביא (משא גיא חזיון מה לך איפוא כי עלית כולך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה קריה עליה חלליך לא חללי הרב ולא מתי מלחמה אף בהקב"ה נאמר (מקרקר קור ושוע אל הרר:

גא ג' ט

5

כי יום מהומה וגו' מקרקר קר וגו'. כתיב (ירמיה י"ג י"ז) "ואם לא תשמעוה במסותרים תבכה נפשי מפני גוה ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה'", מאי "ודמוע תדמע ותרד עיני דמעה"? אלא משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם, שסרחו עליו אשתו ובניו, עמד ודחפן והוציאן מביתו, ובכל שנה ושנה הוא הולך אל המקום שדחפן שם, ושוחה מלא קומתו ארצה ובוכה י, ואלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמר, כמו אב שאומר בככיה אי בני, וכמו תרנגולת שמקרקרת על כניה, שנאמר כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לה' א' צ' בגיא חזיון מקרקר קר וגו'.

(תנא דבי אליהו רבא פרק ל')

6

ויהי משקל הזהב אשר בא לשלמה בשנה אחת שש מאות ששים ושש כפר זהב: לכד מאנשי התרים ומסחר הרכלים וכל מלכי הערב ופחות הארץ: ויעש המלך שלמה מאתיים צנה זהב שחוט שש מאות זהב יעלה על הצנה האחת: ושלש מאות מגנים זהב שחוט שלשת מנים זהב יעלה על המגן האחת ויתנם המלך בית יער הלבנון:

טו טז טז טז טז טז

7

(ח) ויגל את מסך יהודה כו'. הנה בית יער הלבנון שהוא בבית המקדש היה מקום ידוע, שהיה בו נשק ברזל ומגני הזהב כנודע, והנה יהיה ענין הכתוב שמתלונן הוא ית' על בת ירושלים, כי כאשר ע"י האויבים ששלחו יד בבית המקדש, גלו את מסך יהודה היא כותל שבעזרה, שהיה כמסך שלא יעברו איש יהודה משם פנימה, וכאשר פרצו וגלו אותו המקום נראה נשק בית היער שהיה בפנים, ואמר הוא ית' קובלני עליך בת ירושלים, כי כאשר הוסר מסך יהודה במקום שהיה לך להצטער, על צרת בית המקדש על שנגעו במקדש ויגלו את מסך יהודה, לא הבטת אל השי"ת להצטער על כבודו, ולבקש מאתו יקנא על מקדשו, כי אם ותבט אל נשק בית היער, כי נתת עיניך בנשק לומר, כי בו תנצלו או לחמוד כבוד עושר הנשק, וכן הלכתם אחר המצאות טבעיות להנצל מהאויב, ולא הבטתם אל ה' הפודה ומציל בהשגחתו אל השבים אליו בכל לבם.

טז טז

8

את מסך יהודה. גלי דכסא. ותבט פיום ההוא אל נשק בית היער. סתני ר' שמעון בר יוחאי קלי זין הנה לישראל גסיני והנה שם המפרש חקוק עליו, וכשחטאו גטל מהן, הלא הוא דכתיב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עינים מהר חורב. פיצד גטל מהן. ר' איבו ורבנן. ר' איבו אמר מאליו הנה נקלף. ורבנן אמרי מלאף הנה יורד ומקלפו.

(ישעיה כב ט"ו) ואת בקיעי עיר דוד ראיתם כי רבו וגו' ואת פתי ירושלים ספרתם ותתצו הקתים לכצר החומה. מלמד שהיו נוהצין פתיים ומסיפין על החומה. ולא כבר עשה חזקתו כן. הלא כתיב (ד"ה"ב לב ה) ויתחזק ויבן את כל החומה הפרוצה וגו'. אלא חזקתה בה' אלהי ישראל בטח. אכל אתם לא הבטתם, הנה הוא דאמר (ישעיה כב יא) ולא הבטתם אל עשיה ויצרה מרחוק לא ראיתם ויקרא ה' אלהים צבאות פיום ההוא לבכי ולמספר.

ד ויש עון אשר לא תנקה הנפש ממנו ובלתי טהורה היא
 ואינה רצויה, עד אשר המות יפריד בינה ובין הגוף אשר
 חטאה בו. כמו שיש חלי שלא ינקה הגוף ממנו כל הימים.
 והוא עון חלול השם, שנאמר (ישעיה כב יג) והנה ששון ושמחה
 הרג בקר ושחט צאן. כי לא היו משגיחים על דברי הנביאים
 ולא חרדים עליהם, אבל היו קובעים בגלוי והקהל חברים
 במיני שמחה. ונאמר על זה (שם שם יד) אם יזכר העון הזה
 לכם עד-תמתון. ונאמר (דה"ב לו טז) ויהיו מלעבים במלאכי
 האלהים ובזוים דבריו ומתעצעים בנביאיו עד עלות תמתני
 בעמו עד-לאין מרפא.

ל א א ג

(1) את מי השלוח החולכים לאם. במלכותא דבימי
 דוד דמדבר להון בימי כמי שלוחא דנגדין בימי, שלוח מעין הוא ושמו גיחון ושילוח שרנו להסיר את
 מלכות בית דוד בימי אחז לפקח בן רמליהו וכאן ניבא על שבנא וסיעתו שרנו למרוד בחזקיהו שמאסו
 בו על שראוהו שלא היה בוחר בשולחן מלכים אלא אוכל ליטרי ירק ועוסק בחורה עליו נאמר זדיק
 אוכל לשזבע נפשו (משלי יג) וראו את פקח בן רמליהו אוכל ארבעים סאה גחלות בקינוח מעודה והיו
 מליצין על חזקיהו ואומרים זה הגון להיות מלך אין זה מלך אלא רצין בן רמליהו היו ראויין למלוך
 בחייהן וזהו ומשום את רצין וגו' אמר להם הקב"ה אוכלין אתם מתארי אני מביא עליכם אוכלין
 הרבה הנה ה' מעלה עליכם וגו' את מי הנהר העזומים תחת מי השילוח הלשים והנוחים:

א א ג

11

מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה
 דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא
 פתקא שרא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר
 כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה
 אמר דילמא חס ושלום נסיה דעתיה דקוב"ה בחר רובא כיון דרובא מימסרי
 אינהו נמי מימסרי בא נביא ואמר לו לא תאמרן קשר לכל אשר יאמר
 העם הוה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין הלך
 לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו ימה לך פה ומו לך פה
 כי חצבת לך פה קבר הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר אמר רב מטלטולא
 דגברא קשי מראיתתא ועמך עטה אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא
 ועמך עטה וכתוב התם ועל שפם יעטה צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש
 קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון

א א ג